

рших двох діб достовірної різниці між масою коренів варіантів та контролю не спостерігалось, тоді як на третю добу, коли ростостимулювальна дія екстракту е. блідої повинна була досягти свого максимуму, спостерігалось гальмування ростових процесів, що зменшило масу сирої речовини коренів у порівнянні з контролем на 28,9%.

Таким чином, з'ясування особливостей спільної дії екстракту ехінацеї блідої та розчини плюмбуму ($Pb(NO_3)_2$) показало, що екстракти здатні здійснювати корекцію токсичної дії солей плюмбуму, яка може як підвищуватися, так і знижуватися в залежності від їх концентрації і часу, впродовж якого розчини солей та екстракти діють разом.

Література

1. Скальный А.В. Химические элементы в физиологии и экологии человека / А.В. Скальный. – М.: Издательский дом "ОНИКС 21 век": Мир, 2004. – 216 с.
2. Акимова Т. А. Экология: Учебник для вузов. / Т. А. Акимова, В. В. Хаскин. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 455 с.
3. Буйдін В.В. Дослідження біологічної активності ехінацеї блідої (*Echinacea pallida* (Nutt.) Nutt.) // В.В. Буйдін, С.В. Поспелов, В.М. Самородов, О.О. Герус. / Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення в загальноосвітній та вищій школі: Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (присвяч. 120-річчю від дня народження М.І. Вавилова) - Полтава, 2008. - С. 118-120.
4. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель : методично-нормативне забезпечення / за заг. ред. В. П. Патики, О. Г. Тараріка. – К. : Фітосоціоцентр, 2002. – С. 35 – 37.

БІОЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АЛКОГОЛІЗМУ, ПРОФІЛАКТИКИ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ І РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ АЛКОЗАЛЕЖНИХ

Чечотіна С.Ю.¹, Коваль А.А.²

¹*ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава*

²*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Проблема залежності від алкоголю, наркотичних речовин, нікотину належить до найбільш шкідливих і найменш ефективно вирішуваних проблем сучасної України. За останні 10-15 років вивчення стану наркологічної допомоги в нашій країні свідчить про відсутність будь-яких суттєвих позитивних змін.

Останнім часом в Україні зростає кількість алко-, наркоспоживачів. Разом з цим, спостерігається і збільшення кількості організацій, які надають корекційну допомогу і реабілітаційні послуги залежним особам.

Алкоголізм, наркоманія і тютюнопаління є наслідком дії певних хімічних речовин, при яких спостерігаються руйнівні зміни в тілі людини, її психоемоційному стані. В основі цих захворювань лежить залежність.

Залежність або залежну поведінку визначають як одну з форм відхиляючої поведінки особистості, яка пов'язана із зловживанням чимось або кимось з метою саморегуляції або адаптації. Форми залежної поведінки: хімічна залежність; порушення травної поведінки; гемблінг; сексуальні аддикції; релігійна деструктивна поведінка.

Алкоголізм — це хвороба, яка виникає внаслідок систематичного

вживання спиртних напоїв і характеризується патологічним потягом до спиртного, розвитком психологічної та фізичної залежності. Безконтрольне споживання алкоголю, який наносить фізичний і психічний збиток не лише особі, яка п'є, але і його оточенню.

За офіційною статистикою, в Україні хворіє на хронічний алкоголізм близько 900 тис. осіб та щороку їхні ряди поповнюють 50-55 тис. осіб.

В останні роки зростає увага до проблеми алкоголізму через його руйнівний вплив на сім'ю та суспільство.

Пристрасть до алкоголю – причина різноманітних злочинів. Відомо, що 50% усіх злочинів скоєні під впливом алкоголю.

Нині в Україні діє 13 нормативно-правових актів, які регламентують порядок боротьби з алкоголізмом, передбачають кримінальну та адміністративну відповідальність, та вони аж ніяк не можуть протистояти 230 нормативно-правовим актам, що регулюють питання виробництва, експорту, імпорту етилового спирту, ліцензування підприємницької діяльності. Отож, на перший план поставлено проблеми ринкової економіки, а не особистість, сенс життя людини. Відповідно до чинного законодавства України, особа, яка вчинила злочин у стані сп'яніння, не звільняється від кримінальної відповідальності. Що більше, такий стан при вчиненні злочину визнається обставиною, яка його обтяжує. Одними із основних причин вчинення злочинів і правопорушень є пияцтво та неробство, котрі нерозривно пов'язані між собою. Як свідчить статистика, більше половини хуліганських дій вчинено на ґрунті пияцтва. Молодь віком від 14 до 29 років у стані алкогольного сп'яніння скоює більш ніж половину злочинів (56,4 %) у країні. Що небезпечніша група злочинців, то вищий серед них відсоток тих, які зловживають алкоголем.

Розвиток залежності від алкоголю має свої фази:

1. Фаза вживання алкоголю «за компанію»: пошук випадків для вживання алкоголю; п'ю, щоб добре себе почувати; п'ю, щоб покращити настрої.

2. Фаза застережлива: звикання та створення ситуації для пиття; початок регулярного пиття; періодичні провали пам'яті тощо.

3. Фаза критична: порушення сімейних стосунків; втрата інтересів; агресивна поведінка; занедбаний вигляд; невдалі спроби контролювати пиття тощо.

4. Фаза хронічна: початок запоїв; розпад особистості; тяжкі соматичні та неврологічні захворювання.

Проаналізувавши дослідження наркології в галузі алкоголізму, можна ствердити, що алкоголізм – це хвороба, яка має різноманітні чинники виникнення, включаючи соціальні, біологічні та психологічні. Найбільш вагомим є біологічний чинник. Алкоголізм може бути набутим або спадковим захворюванням — понад 30 % дітей, батьки яких зловживали алкоголем, стають алкоголіками.

Найбільш впливає на залежних осіб найближче оточення, тобто сім'я, друзі, трудовий колектив. Вони виступають або стимулом до одужання, або причиною продовження уживання психоактивних речовин. Досить впливовим є ЗМІ, яке пропагуючи здоровий спосіб життя, рекламує алкоголь, сигарети тощо. Сучасні реабілітаційні програми не є достатньо ефективними і вони повністю залежать від вибору алкоголіків, наркоманів, а саме їх волі і бажання.

Етиловий спирт, або етанол – речовина, що виявляє загальний

пригнічувальний вплив на центральну нервову систему (подібно до засобів для наркозу). Він входить до складу алкогольних напоїв — пива, вина, горілки і ін., продаж яких збільшується, зокрема внаслідок цілодобової реклами на телебаченні та вулицях міст і сіл.

Розрізняють три групи причин вживання алкоголю: «втеча» від проблем; «пошук насолоди»; «суспільно-товариська» (через ввічливість з тої чи іншої нагоди).

Чинники виникнення алкогольної залежності:

1. Соціальні: низький культурний і матеріальний рівень життя;
2. Біологічні: спадкова схильність;
3. Психологічні: психоемоційні особливості людської особи, нездатність протистояти стресам;
4. Духовні: спроби заспокоїти нерозуміння сенсу і цінності життя.

У патогенезі алкоголізму розрізняють три стадії: 1) компенсації; 2) наркотичну; 3) декомпенсації. На першій стадії захворювання спостерігається нездоланий потяг до вживання алкоголю і формування толерантності до спиртних напоїв. Після прийняття високих доз розвивається амнезія, знижується працездатність. На другій стадії вкоробливий потяг до алкоголю посилюється. Водночас поглиблюються психологічні зміни: егоцентризм, формування абстинентного синдрому. На третій стадії спостерігається зниження толерантності до алкоголю, який із засобу задоволення перетворюється на засіб підтримки життєдіяльності.

Виокремлюють дві фази дії алкоголю на центральну нервову систему:

1. Фазу збудження, яка характеризується ейфорією, відчуттям бадьорості, припливом сил, зниженням самокритичності;
2. Фазу пригнічення, під час якої ейфорія змінюється депресією.

Немає в людському організмі органу, який би не зазнавав згубної дії від алкоголю. Етиловому спирту властива органотропість, наприклад, у тканинах мозку його міститься більше, ніж у крові; він також концентрується у секреті передміхурової залози, яєчках, сім'яній рідині, добре проникає через плаценту, вкрай негативно впливає на центральну нервову систему і тканини печінки — спричиняє алкогольний цироз. Негативний вплив на статеві органи призводить до порушення репродуктивної функції.

Реабілітація хворих на алкоголізм є складною багатоетапною і динамічною системою взаємопов'язаних компонентів, об'єднаних у рамках однієї концепції, єдністю поставленої мети, засад, методів і процесів, спрямованих на профілактику алкоголізму. Профілактика алкоголізму в медицині, зокрема в наркології, ґрунтується на засадах: партнерства, різнобічності, єдності біологічних і психосоціальних методів впливу. Однак найважливішим чинником у концепції реабілітації хворих на алкоголізм є реабілітаційний профілактичний аспект. Найважче завдання реабілітації полягає не тільки у відновленні, а й у збереженні особистого і соціального статусу хворого. Реабілітація хворих на алкоголізм передбачає систему заходів медичного, психологічного, духовного і соціального характеру, спрямованих на профілактику алкоголізму. Хворі на алкоголізм передусім потребують духовної та соціальної реабілітації. Адже алкоголізм призводить до духовної та соціальної ізоляції хворого, порушує міжособистісні стосунки в сім'ї, відбувається процес деградації сім'ї.

Медико-соціальна реабілітація передбачає комплекс медичних, педагогічних, професійних, психологічних заходів, направлених на від-

новлення здоров'я та дієздатності осіб з обмеженнями внаслідок перенесених захворювань і травм, а також з іншими фізичними та психічними обмеженими можливостями. Психолого-педагогічна і соціально-педагогічна реабілітація — комплекс заходів соціальної підтримки і діагностики корекційних програм по подоланню різних форм дитячо-підліткової дезадаптації, проводять діяльність по залученню, інтегруванню дитини у соціальну сферу, що виконує функції інститутів соціалізації (сім'я, школа, спілкування однолітків і т.д.).

Соціальна корекція — діяльність соціального суб'єкта з виправлення тих особливостей психологічного, педагогічного, соціального плану, які не відповідають прийнятним у суспільстві моделям і стандартам.

Основних напрямів соціальної корекції:

1. Відновлення – відновлення тих якостей соціального об'єкту, які переважали до появи відхилення.
2. Компенсація - підсилення тих якостей або тієї діяльності соціального об'єкту, які можуть замінити втрачене у результаті будь-яких порушень.
3. Стимулювання – активізація позитивних якостей, діяльності соціального об'єкту, формування визначених ціннісних орієнтацій, установок окремих клієнтів, створення позитивного емоційного фону, відносин у мікросоціумі.
4. Виправлення – передбачає заміну негативних властивостей, якостей соціального об'єкту на позитивні.

Проблема алкоголізму для нашої країни надактуальна. Як відомо, хворобу легше попередити, ніж лікувати. Тому крім лікування цього захворювання, яке на сьогодні не є ефективним, потрібно викорінювати його причини.

Література

1. Щербина Л.Ф. Методичні підходи до психологічної реабілітації осіб, залежних від наркотичних речовин // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. – №8. – 43с.
2. Коробкіна З.В., Попов В.А. Профілактика наркотичної залежності у дітей та молоді: Учеб. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів. – М.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 192 с.